

JÅRDI

Nyhetsbrev 1/2013

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Välkommen till Länsstyrelsens informationsbrev "Jårdi" som tar upp aktuella frågor som rör lantbruk och landsbygd. Vi vänder oss till er som är intresserade av Gotlands utveckling kring dessa frågor. Har du frågor om eller synpunkter på innehållet, kontakta Karin Nilsson, tfn 010-223 92 71. Du hittar även "Jårdi" på vår webbplats: www.lansstyrelsen.se/gotland

Länsstyrelsen i Gotlands län
621 85 VISBY
Tfn 010-223 90 00
www.lansstyrelsen.se/gotland
gotland@lansstyrelsen.se

Ansvarig utgivare:
Gösta Cedergren
gosta.cedergren@lansstyrelsen.se

MER INFO PÅ WEBBEN!
www.lansstyrelsen.se/gotland
www.jordbruksverket.se

I DETTA NUMMER AV JÅRDI

- Sid 2 Nu är det SAM Internet som gäller!
- Sid 5 Alvarmark, skogsbete eller betesmark? Hur ska jag söka när jag söker nytt?
- Sid 7 Restaureringsstöd i Utvald miljö
Kulturmiljö i Utvald miljö
- Sid 8 Vilka stödmöjligheter finns för företag och till projekt?
- Sid 10 Rådgivning kring fiber/bredband
Nedläggning av fiber för bredband
- Sid 11 Kotöisar - kvinnligt nätverk för kobönder
- Sid 12 Stolta primärproducenter - En del av Matlandethuvudstaden Gotland
Så sparar du både pengar och miljö i din mjölkproduktion
- Sid 13 Överskott, underskott eller både och?
Växtnäring och kontroll
Vill du certifiera din verksamhet?
- Sid 14 Underhåll av diken
- Sid 15 Svenska djurhälsovården informerar

Vad händer under 2013

Du håller nu i din hand årets första nummer av Jårdi. Vi planerar ytterligare två nummer under året. Det känns verkligen som att våren närmar sig även om snön fortfarande ligger kvar. Ljuset har kommit tillbaka och lammungar och kalvar föds. Det nya verksamhetsåret är även temat för detta nummer som bland annat innehåller nyttig information inför SAM-ansökningen och vad man ska tänka på då samt information kring den pågående bredbandsutbyggnaden på Gotland. I dagsläget så har cirka 1/3 av de gotländska socknarna tillgång till bredband med hög hastighet. Målet är att vid utgången av 2015 ska alla på den gotländska landsbygden ha möjlighet till det.

De första månaderna under 2013, har liksom avslutningen av 2012, präglats av en debatt kring en viktig fråga för det gotländska lantbruket och landsbygden, nämligen den framtida färjetrafiken. LRF har i en utredning visat på att en bra färjetrafik både för gods och persontrafik är avgörande för möjligheterna att utveckla verksamheter inom primärjordbruket, men framförallt för förädlingsindustrin. Enligt undersökningen så skulle konkurrensneutrala fraktkostnader möjliggöra cirka 1100 nya arbetstill-

Kjell Norman
Foto: Länsstyrelsen

fällen inom primärproduktionen och förädlingsindustrin. Därför är det viktigt att det inom kort beslutas om långsiktiga förutsättningar för Gotlandstrafiken som möjliggör för det gotländska näringslivet att växa och utvecklas.

Vi är nu inne på Landsbygdsprogrammets sista år för den här programperioden. Hela budgeten för programperioden ska vara beslutad till den sista december. Därför är det mycket viktigt att stöd med slutdatum under 2013 verkligen slutredovisas och rekvireras i tid, så att eventuella medel som inte förbrukas kan komma andra till del. Då pengarna inom en del åtgärder redan nu börjar ta slut så är det bra att ni som har investerings- eller projektidéer hör av er till oss innan ni lämnar in en ansökan.

Som ni kanske har uppmärksammat så kommer förmodligen det nya gårdsstödet inte att starta förrän 2015. Detta kommer troligtvis även att gälla det nya Landsbygdsprogrammet. En försening kommer att innebära att det blir en del övergångsregler för 2014.

På regeringkansliet pågår förberedelsearbetet inför det nya Landsbygdsprogrammet och den partnerskapsöverenskommelse som Sverige ska presentera för EU-kommissionen i september. I partnerskapsöverenskommelsen ska det bland annat beskrivas hur Sverige ska arbeta med lokalt ledd utveckling motsvarande Leader och hur samverkan mellan de fyra fonderna Jordbruksfonden, Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden ska genomföras för att nå målen i EU:s framtidsstrategi 2020. Länsstyrelsen kommer tillsammans med Region Gotland att nu under mars inleda arbetet med att ta fram programförslag som utgår från de gotländska förutsättningarna och behoven.

Hör gärna av dig till mig eller någon av mina medarbetare om du har frågor eller synpunkter på Länsstyrelsens arbete.

Kjell Norman

Enhetschef Landsbygdsenheten

010-223 92 73

■ Nu är det SAM Internet som gäller!

Erling Ahlqvist

Sista ansökningsdag är 18 april.

Inför SAM-ansökan 2013 kommer du inte att få någon SAM-blankett. Det du får är en broschyr med nyheterna för 2013, lösenord till SAM Internet och informationsbladet Så söker du stöd i SAM Internet. Du ska istället söka dina stöd direkt på Jordbruksverkets webbplats i tjänsten SAM Internet.

Förra årets satsning på att alla lantbrukare skulle söka stöd i SAM Internet gick mycket bra. Vi hoppas att årets ansökan ska gå lika bra. När

man söker stöd i SAM Internet blir det oftast mindre fel i ansökningarna, vilket betyder att fler kan få sina stödpengar vid det tidigaste utbetalningsdatumet.

Annan information som förut kom med posten finns bara på Jordbruksverkets hemsida, i SAM Internet eller på Mina sidor.

Vi hjälper dig om du vill

Du kan komma och göra din ansökan hos oss och direkt få svar på dina frågor.

Tid och plats:

- Länsstyrelsen Visby, 18 mars till 18 april, måndag till fredag klockan 8-16.
- Linde gamla skola, tisdag 9/4 och onsdag 10/4 klockan 9-16.

Du kan också kontakta oss per telefon under hela SAM-ansökansperioden.

Ring och boka tid! Telefonnummer är: 010-223 90 00

Vill du att någon annan ska göra ansökan åt dig?

Om du vill att en konsult ska göra din ansökan, tänk på att kontakta konsulten i god tid. För att konsulten ska kunna göra ansökan åt dig kan du ge konsulten fullmakt. Det gör du via Mina sidor som du hittar på www.jordbruksverket.se/minasidor. Du kan också göra det med hjälp av blanketten "Fullmakt – e-tjänster". Du kan ge konsulten fullmakt redan nu.

Du vet väl att du kan hitta mycket information på Jordbruksverkets hemsida: www.jordbruksverket.se. Där finns bra information om stöden under rubrikerna "Stöd" och "Landsbygdsutveckling". Du kan också få information på "Mina sidor". Där kan du se vad som händer med din egen ansökan, hantera stödrätter och mycket mycket mer.

Ny adress för brev som rör SAM-ansökningar är:

Länsstyrelsen i Gotlands län
FE 3
839 81 ÖSTERSUND

Observera att det endast är brev som rör de jordbruksstöd som du ansöker om i SAM Internet som ska skickas till denna adress. Exempelvis underskriftssidan för SAM om du inte skrivit under med e-legitimation. Detsamma gäller för övertagandebulletten, blankett för utvald miljö, med mera.

De inskickade breven kommer att skannas och göras tillgängliga digitalt för oss på Länsstyrelsen.

Du ska inte skicka ansökningar om exempelvis företagsstöd och miljöinvesteringar till denna adress. Överlåtelser av stödrätter ska som tidigare skickas till Jordbruksverket (eller anmälas digitalt på Mina sidor).

Länsstyrelsen i Gotlands län har fått nytt telefonnummer

Det nya numret till växeln är **010-223 90 00**. Direktnummer till personalen på landsbygdsenheten kan du hitta på Länsstyrelsens webb under Startsidea – kontakta oss – välj medarbetare i vänstra kolumnen och sedan medarbetare verksamhetsområde – lantbruk.

Ny mark i din ansökan?

– ta bara med mark som du är säker på uppfyller villkoren för gårdsstödet.

Vill du lägga till mark, som du tidigare inte sökt stöd för, måste du begära en blockändring eller lägga till ett nytt block i SAM Internet. I vissa fall kommer Länsstyrelsen att besöka blocket. Ett sådant besök likställs med en fältkontroll och innebär att du inte längre kan dra tillbaka eller ändra din ansökan på blocket efter vårt besök. Om marken underkänns leder det till en arealavvikelse som i sin tur kan leda till sanktion.

Tänk på att en ny betesmark ska vara röjd och stängslad när du skickar in din ansökan. Det ska finnas en etablerad grässvål över hela betesmarken. Marken ska betas redan första året. Enstaka år får bete ersättas med slätter, det vill säga skörd och bortförsel av vegetation. Rasthagar eller vinterhagar där växtligheten domineras av ogräs, till exempel trampört, groblad och vitgröe uppfyller inte villkoren.

Utdrag från Jordbruksverkets webb

Skärpta tvärvillkorskrav om märkning av djur Märkningsregler och tvärvillkor

2013 skärps reglerna för när brister i märkning av djur räknas som ett tvärvillkorsfel. Djur som inte är märkta enligt reglerna för respektive djurslag kan ge tvärvillkorsavdrag.

Om det vid en kontroll visar sig att några djur tappat ett märke kan det godkännas om ersättningsmärken är beställda senast dagen efter avisering/kontroll och om det inte handlar om mer än 10 % av djuren.

För djur som tappat båda märkena ska ersättningsmärken vara beställda redan när kontrollen aviseras. Mer än enstaka djur som tappat båda märkena kan aldrig accepteras.

■ Alvarmark, skogsbete eller betesmark? Hur ska jag söka när jag söker nytt?

Gunilla Lexell

Ska du söka miljöersättning för någon ny betesmark i år, tänk då på att marken ska vara färdig och i hävd och att du ska använda rätt grödkod i din ansökan.

Miljöersättningens markklass fastställs av Länsstyrelsen, utom när det gäller allmänna värden, men du måste tänka på hur du söker. För gårdsstöd gäller att du ska känna dig säker på att marken uppfyller kraven när du ansöker om stöd.

Om du har en betesmark som är igenväxt ska du inte söka miljöersättning i år. Alla marker ska vara färdiga när du ansöker om åtagande för miljöersättning. Vi vill uppmärksamma detta igen, eftersom det inte är ovanligt att ansökningarna innehåller marker som inte är redo för ett åtagande. Observera alltså att din mark ska vara färdigröjd och den ska användas som betesmark. Har du haft ett fältbesök från Länsstyrelsen tidigare, där det framgått att det krävs åtgärder, ska du ha gjort dem innan du söker på nytt.

Gotländska hagar är ofta väldigt varierande när det gäller både grässvålens täthet, näringspåverkan och busk- och trädskiktets ålder och utseende. Det är sådana saker som spelar in när det avgörs vilken markklass (grödkod) som ska användas. Variationen är viktig att behålla, men den gör att en del hagar måste delas in i många olika jordbruksblock eftersom det kan finnas både betesmark med och utan träd, allmänna och särskilda värden, skogsbete, alvarmark och mosaikbetesmark, i samma fälla. Det finns dessutom ofta viss areal i fällan som inte uppfyller kraven för stödberättigande mark. Alla så kallade specialklasser, det vill säga allt utom betesmark med allmänna värden, fastställs av Länsstyrelsen. Problemet är ibland att den sökande har använt fel grödkod, till exempel att man sökt betesmark (grödkod 52) och det visar sig vara alvarbete (grödkod 56). Då kan man inte få ersättning innevarande år utan måste söka med rätt grödkod året därpå.

Alvarbete eller betesmark?

Detta är en typisk alvarmar. Foto: Gunilla Lexell

Utmärkande för alvarbete (grödkod 56) är att jordlagret är tunt och magert, växtligheten är tunn och låg. Oftast växer gräset i tussar och inte som en

sammanhängande grässvål, som på en betesmark. Alvaret utmärks av att det mellan grästussarna och örterna finns stor del grus, sand, jord eller sten. Det brukar, och ska också finnas vissa karaktäristiska växter, till exempel backtimjan som är lätt att känna igen på de lilablommande doftande lågväxande mattorna. En mark med svag eller uppluckrad grässvål är inte alltid alvarbete.

Det finns en nedre gräns för hur lite foder som behövs för att en mark ska godkännas som alvarbete och det finns också en övre gräns där marken övergår till betesmark. Gränsen kan enklast beskrivas så att det i en betesmark får finnas jord, grus eller sten som inslag i grässvålen. Jämför med alvarbetet där det finns grästussar i grus etc.

Betesmark eller skogsbete?

En annan gränsdragning är den mellan trädbärande betesmark, skogsbete och skog som inte är stödberättigande. Även alvarbete kan dessutom vara trädbärande. Skogsbete (grödkod 54) består alltid av barrskog, med inslag av lövträd. Strukturen är väldigt viktig. Det måste finnas lång skoglig kontinuitet, vilket betyder att det ska finnas riktigt gamla träd (ca 150 år). Det är positivt om det finns en bra åldersfördelning.

Skogen ska vara skött på gammaldags sätt med plock- och luckhuggning där husbehovet av virke, enestör, bär och annat styrt skötseln. Det betyder också att man har eftersträvat att få foderytor i skogen. Hagar nära gården godkänns sällan som skogsbete eftersom de ofta är så näringspåverkade att de växter och svampar som är grunden för att EU-medel ges till den här typen av mark, inte finns. Observera också att tillskottsutfodring endast i undantagsfall är tillåten.

Betesmarken har en mer öppen struktur än skog har. När du vistas i den marken ska känslan vara ”öppen mark med träd” inte ”öppningar bland en massa träd”.

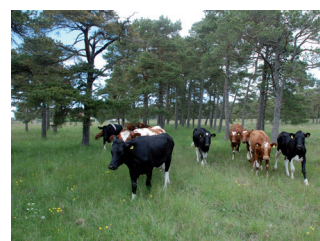
Flera grödkoder

Det kan vara särskilt svårt att avgöra om man ska söka skogsbete eller betesmark med träd och det finns flera olika grödkoder att välja bland.

Är du osäker är det möjligt att söka flera grödkoder på ett och samma block. Länsstyrelsen kan då fastställa vilken eller vilka markklasser som är aktuella och gör också flera block om det behövs. Om du inte får det att fungera i SAM internet går det bra att skriva i övriga upplysningar vilka grödkoder du vill söka på blocket.

Gårdsstöd

Miljöersättningen där Länsstyrelsen fastställer areal hänger inte automatiskt ihop med gårdsstödet som du har ansökt om. Om det vid fältbesök visar sig att den areal som du sökt gårdsstöd för är mindre än den ansökta, så får du inte minska arealen i gårdsstödet. Fältbesöket jämförs med en kontroll.

Betesmark. Foto: Gunilla Lexell

De markklasser som kan ge gårdsstöd är endast betesmarker med allmänna värden med högst 60 träd/hektar samt betesmarker med särskilda värden med högst 100 träd/hektar.

Vi har tyvärr inte möjlighet att komma ut och titta på markerna innan SAM ska lämnas in. Men du är alltid välkommen att höra av dig per telefon för att rådgöra kring markerna och hur du kan söka.

■ Restaureringsstöd i Utvald miljö

Gunilla Lexell

I Landsbygdsprogrammet 2007-2013 finns en regional pott pengar till olika insatser som ska främja natur- och kulturvärden i odlingslandskapet. En av insatserna handlar om restaurering av betesmarker och slätterängar. Om du är intresserad av att ta dig an en ny mark och återställa den till betesmark eller slätteräng finns vissa möjligheter att få restaureringsstöd.

Det finns fortfarande två former av restaureringsstöd, **en miljöersättning där du söker om åtagande i fem år i samband med SAM** och där ersättningen är en schablonkostnad, en annan där du söker så kallad miljöinvestering för faktiska kostnader. Miljöinvesteringen måste vara slutförd under 2014. **Sista ansökningsdag för miljöinvesteringen är 31 maj 2013.** Du får inte ha påbörjat någon restaurering innan du har fått ett beslut om stöd. Länsstyrelsen upprättar restaureringsplanen tillsammans med dig.

Om du tänker söka restaureringsstöd gäller följande:

- Marken ska inte ha ingått i ett miljöersättningsåtagande från och med år 2007.
- Marken ska vara i behov av restaurering, men får inte vara så igenväxt att den domineras av ytor utan gräs och örter.
- Endast lättare röjningar, till exempel buskröjning, är inte aktuellt för stöd.
- Restaurering av ängsmark till slätteräng med traditionell skötsel är prioriterad på Gotland.

Kontaktperson för restaurering av betesmark och slätteräng:

Gunilla Lexell, tfn 010-223 92 61

E-post: gunilla.lexell@lansstyrelsen.se

■ Kulturmiljö i Utvald miljö

Gunilla Lexell

Det har under några år varit möjligt att söka stöd inom Utvald miljö för att restaurera stenmurar, bandtunar (trägårdesgårdar) och överloppsbyggnader. Vi har beviljat stöd till många kilometer mur och bandtun och till en hel del byggnader, till exempel kvarnar.

Nu kommer sista chansen att söka stöd till restaurering av stenmur och bandtun för perioden 2007-2013 eftersom pengarna håller på att ta slut.

Det är nu sista chansen för den här gången att söka stöd för restaurering av stenmurar.
Foto: Gunilla Lexell

När det gäller överloppsbyggnader kommer vi inte att bevilja mer stöd för närvarande.

Sista ansökningsdag är den 30 april 2013. Prioritering av inkomna ansökningar görs under maj och beslut tas senast 15 juni. Det är som förut inte möjligt att påbörja en restaurering innan beslut har fattats.

Grundläggande om du tänker söka är att din mur eller bandtun uppfyller följande:

- Den ligger i odlingslandskapet, det vill säga i anslutning till åker, betesmark eller slätteräng.
- Det ska ha funnits mur respektive bandtun där förut, vilket kan bevisas genom rester eller gamla foton.
- Det ligger inom riksintresse för kulturmiljövård.
- Det är tillgängligt för allmänheten.

Om du har fått stöd tidigare är det liten chans att du ska få ytterligare stöd nu eftersom vi prioriterar att flera ska få möjlighet att göra restaureringar.

Kontaktperson för stenmurar och bandtunar:

Susanne Hallander, tfn 010-223 92 31

E-post: susanne.hallander@lansstyrelsen.se

■ Vilka stödmöjligheter finns för företag och till projekt?

Gunilla Lexell

Landsbygdsprogrammet 2007-2013 närmar sig sitt slut och vi får en hel del frågor kring landsbygdsstöden, det vill säga företagsstöd och projektstöd.

Företagsstöd jordbruk och trädgård

Är du primärproducent inom jordbruket finns det ännu vissa möjligheter att få stöd för investeringar och även till etablering i företag (startstöd). Har du fått stöd tidigare inom den här programperioden har du generellt mindre chans än andra att få ytterligare stöd nu.

Än så länge finns vissa möjligheter att få stöd inom Landsbygdsprogrammet. Foto: Gunilla Lexell.

Ska du söka startstöd är det grundläggande att du genom företaget kan få en betald heltidssysselsättning. I övrigt gäller samma villkor som förut för ålder och etablering. Om du går in som ägare i ett företag och samtidigt genomför investeringar kan det vara positivt för prioritering av vilka som ska få startstöd.

Vår prognos är att vi ska ta de sista besluten före sommaruppehållet i år. För närvarande vet vi inte vilka ytterligare möjligheter det finns att ta emot ansökningar.

Kontaktperson för investering i primärprodukten och startstöd:

Kjell Genitz, tfn 010-223 92 26

E-post: kjell.genitz@lansstyrelsen.se

Företagsstöd landsbygd

Nu börjar pengarna ta slut i de kassor som främst berör andra företagare än jordbruk. Har du ett landsbygdsföretag och tänker göra investeringar är det därför klokt att höra av dig till Länsstyrelsen för diskussion om det aktuella läget innan du lägger ner tid och pengar på att göra en ansökan med allt vad det innebär.

Kontaktperson för investering i landsbygdsföretag:

Caroline Gränefjord, tfn 010-223 92 28

E-post: caroline.granefjord@lansstyrelsen.se

Projektstöd

Möjligheterna att söka projektstöd är nu i huvudsak begränsade till projekt som har med fiberutbyggnaden i socknarna att göra. Har du en projekttid i övrigt får du gärna höra av dig till Länsstyrelsen. Vi hänvisar också till att se på möjligheterna inom Leader, som ju är en del av Landsbygdsprogrammet 2007-2013.

Fiber/bredband

Fiberutbyggnaden på ön rullar på för fullt. Länsstyrelsen och Region Gotland fortsätter sitt samarbete och projektstödsansökningar tar vi emot tillsammans, precis som förut. Vi ser gärna att ni som beräknar att vara klara under 2014 så snart som möjligt gör er projektstödsansökan. För att göra den krävs att ni har konkurrerande offerter på grävning, markeringsnät med söktråd och på kanaliseringen och att ni har rimliga förutsättningar i övrigt för att nå i mål i år eller nästa år.

Kontaktperson för projektstöd inklusive projektstöd till fiber/bredband:

Gunilla Lexell, tfn 010-223 92 61

E-post: gunilla.lexell@lansstyrelsen.se

■ Rådgivning kring fiber/bredband

Gunilla Lexell

I dagsläget är cirka en tredjedel av socknarna på ön färdiga med sina fiber-nät. Ytterligare en tredjedel har hunnit så långt på väg att man ska bygga sina nät under 2013-2014. Den sista tredjedelen är i startgroparna. Det finns många frågor för arbetsgrupper och föreningar att vända och vrida på. Under många år har Region Gotlands Anne Ståhl Mousa jobbat med frågorna och hon har också besökt de flesta socknarna flera gånger under senare år. För att bredbandsstrategin som antogs av Region Gotland 2010, och som Länsstyrelsen står bakom, ska kunna nå målet bredband till alla 2015, vill vi förstärka möjligheterna till rådgivning per telefon och genom besök ute i socknarna.

Länsstyrelsen har nu anlitat en välkänd profil inom fiberområdet på ön, Tommy Andersson, Fardhem, för att tillsammans med Anne kunna hjälpa de föreningar som ännu inte fått färdiga nät i olika frågor. Hjälpen handlar om tips på bra kontakter som gör att man kan komma vidare i sin planering.

Hör alltså gärna av er till Anne eller Tommy, det kostar ingenting.

Mer information finns på www.bredbandgotland.se

Kontaktpersoner:

Tommy Andersson, tfn 010-223 93 14, 070-513 93 14.

Anne Ståhl Mousa, tfn 0498-26 34 44, 070-540 88 58.

■ Nedläggning av fiber för bredband

Urban Pettersson

Länsstyrelsen får just nu många ärenden och förfrågningar gällande fiberdragningar ute i socknarna. Oftast har föreningarna en god framförhållning och planering på arbetet. Men för att förenkla ytterligare för föreningarnas planering vill Länsstyrelsen förtydliga en del saker:

Alla ledningsdragningar ska enligt miljöbalkens 12 kap 6 § anmälas för samråd till Länsstyrelsen.

I anmälan om samråd ska en tydlig karta över ledningsdragningen samt en kortare beskrivning av arbetet (grävningdjup, plöjning, schaktning, etc) skickas in till Länsstyrelsens natur- och friluftslivsenhet. Länsstyrelsen kontaktar därefter Gotlands museum som gör kontroll av kulturvärden. När anmälan kommit in påbörjas samrådet. Handläggningstiden är minst 6 veckor. För att påskynda handläggningen är det en god idé att kolla upp vilka natur- och kulturvärden som finns i det aktuella området i förväg. På Skogsstyrelsens webb <http://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogensparlor/> finns de allra flesta områden markerade som kan innebära konflikt med en fibernedläggning. Undviks dessa områden så har man gjort en god planering och ledningen kommer sannolikt att kunna genomföras enligt ritning.

De färskta spåren efter fibergrävningarna syns över hela ön. Foto: Gunilla Lexell.

Det kan dock komma andra synpunkter från Länsstyrelsen, gällande t ex:

- Vattenförande diken och vattendrag bör, där det är möjligt, korsas med styrd borrning.
- I vissa ängs- och betesmarker bör grässvålen återföras efter grävning.
- I känsliga områden ska körskador undvikas och om de uppstår ska de repareras.

Samrådsanmälan skickas till:

Länsstyrelsen i Gotlands län
Natur- och friluftslivsenheten, 621 85 Visby.

Kontaktpersoner:

Urban Pettersson, Länsstyrelsen
Per Widerström, Gotlands museum

Det finns andra bestämmelser enligt 7 kap miljöbalken som förbjuder åtgärder vid stenmurar, alléer, källor, odlingsrösen, öppna diken, småvatten och åkerholmar. Om grävningen till exempel innebär att stenmur eller delar av stenmur ska grävas bort, så måste man ha en dispens från det generella biotopskyddet. Ansökan om dispens från det generella biotopskyddet i jordbruksmark hittar ni på Länsstyrelsens hemsida.

Måste man gräva i ett vattenförande vattendrag/dike så krävs normalt ett tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet finns på Länsstyrelsens hemsida.

I vår kommer kotöisar att ses för att se på floran i betesmarker. Foto: Gunilla Lexell.

■ **Kotöisar - kvinnligt nätverk för kobönder**

Gunilla Lexell

Aktiviteter endast för mjölkbönder som är kvinnor - ja detta erbjuds genom Landsbygdsprogrammet, för nätverket Kotöisar som nu hunnit genomföra både fältvandring i betesmarker, kurs om kokontroll, kursen Läsa kon och Säker gård.

Kommande aktiviteter är till exempel en uppföljande fältvandring i betesmarker i vår, en studieresa till Kalmartrakten i höst och klövvårdskurs i höst.

Nätverket består av kvinnor som äger jordbruk med mjölkproduktion eller som är anställda i sådana företag. Du som är intresserad kan hänga med, ta gärna chansen att träffa likasinnade.

Vill du veta mer om Kotöisar och om vad som är på gång, kontakta:

Anita Hägg, tfn 0762-52 72 61
E-post: siglavis@telia.com

■ **Stolta primärproducenter – en del av Matlandet-huvudstaden Gotland**

Gunilla Lexell

Landsbygdsministern och hans så kallade Expertråd har utsett hela Gotland till årets Matlandet-huvudstad 2013. Länsstyrelsen och Region Gotland nominerade ön till denna fina utmärkelse och det gick hela vägen.

Den 18 januari var det officiell invigningsceremoni på Residenset, där Eskil Erlandsson pratade varmt om jordbruket, livsmedelsförädlingen, den offentliga maten, restaurangerna och om turismen kopplad till maten. Lokala företrädare för de olika områdena, som kallas för fokusområden i visionen Matlandet Sverige, berättade om sina förväntningar. Anna Törnfeldt som representerade området Primärproduktion framhöll att hon vill att alla lantbrukare verkligen känner stolthet för sitt arbete och för sin del i utmärkelsen. Utmärkelsen har vi fått för ett målmedvetet arbete inom de olika områdena. Nu ska vi förvalta detta under år 2013 och i många år framåt.

För arbetet kring att manifestera Matlandet-huvudstaden finns en styrgrupp som Region Gotland och Länsstyrelsen ansvarar för och där representanter för fokusområdena ingår. En särskild logotype har tagits fram och nu arbetar många på olika håll med att med den som grund marknadsföra Gotland. Vill du som företagare veta mer om detta kan du kontakta Susanne Welin-Berger, tfn 0707-26 28 88, susanne.welin-berger@livstek.se.

Under 2013 fortsätter LRF sitt projekt ”Mervärden i gotländsk köttproduktion” som finansieras med regionala medel ur Matlandet, Landsbygdsprogrammet. Ta chansen att delta i aktiviteterna!

■ **Så sparar du både pengar och miljö i din mjölkproduktion**

Christer Johansson, energi- och teknikerådgivare från LRF-konsult i Östergötland håller i aktiviteterna.

Programpunkter:

- Rundvandring i skolans ladugård där vi tittar på olika energitjuvar och pratar om vad man kan göra åt energitjuvarna.
- Kalkyler och olika exempel.
- Hur fungerar energikollen?
- Vilka stöd finns att hämta?
- Vad är på gång på Gotland rörande lantbrukets energianvändning och energiproduktion.

Tid: Fredag 22 mars 2013 kl. 10.00-14.00

Plats: Stora konferenssalen, Lövsta.

Lunch serveras till självkostnadspris.

Anmälan senast måndag 18 mars till Kjell Genitz, tfn 010-223 92 26 eller via e-post kjell.genitz@lansstyrelsen.se

Aktiviteten finansieras genom Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Medlen kommer från EU och svenska staten.

Aktiviteten finansieras genom Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Medlen kommer från EU och svenska staten.

■ Överskott, underskott eller både och?

En växtnäringsbalans kan ge dig svaret på frågan. Kursen är en favorit i repris för dig som vill göra eller har behov av en växtnäringsbalans eller fosforbalans. På kursen lär du dig att göra din egen växtnäringsbalans via Greppa Näringens hemsida och hur du ska tolka den. Du får reda på om du tär för mycket på markens förråd eller om du gödslar i onödan.

Tid: Fredag 15 mars kl 09.30-12.00.

Plats: Datasalen, Lövsta (ingång vid gympasalen).

Anmälan senast: Tisdag 12 mars, till Linda Larsson, tfn 010-223 92 57.

OBS! Anmälan är viktig för att hinna få inloggning så att den växtnäringsbalans som du gör sparas.

Aktiviteten finansieras genom Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Medlen kommer från EU och svenska staten.

■ Växtnäring och kontroll

Vad behövs vid regionens kontroller och vid tvärvillkorskontroller? Vi går igenom dokumentationskraven som finns kopplade till växtnäring och hur du ska räkna ut exempelvis kvävebehovet i en växtodlingsplan eller lagringskapacitetsbehovet.

Vi går bland annat igenom

- Vanliga fel vid regionens kontroller och tvärvillkorskontroller
- Hur göra en växtodlingsplan
- Kvävetillgång från exempelvis stallgödsel och mull
- Kväve-, fosfor- och kaliumbehov
- Hur räkna ut lagringsbehov
- Övriga krav

Tid: Fredag 15 mars kl. 13.00-15.15

Plats: Stora Konferenssalen, Lövsta

Frågor? Linda Larsson, tfn: 010-223 92 57

Aktiviteten finansieras med medel från Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Medlen kommer från EU och svenska staten via Länsstyrelsen i Gotlands län.

■ Vill du certifiera din verksamhet?

Informationsträff för nya intresserade lantbrukare om ekologisk produktion och certifiering enligt EU:s förordning eller KRAV's regelverk. Medverkar gör Anita Pettersson, HS Certifiering AB och Birgitta Kallings, Hushållningssällskapet.

- Vilka regler gäller för EU respektive KRAV?
- Hur anmäler man sig?
- Information om EU-stöd

Tid och plats: Tisdag den 26 mars kl 13.00-15.00. Lövsta stora konferenslokalen.

Frågor? Birgitta Kallings, tfn 070-775 76 32

■ Underhåll av diken

Annika Broms

Den som äger ett dike, vare sig det är ett dikningsföretag eller ett annat dike, har både en rättighet och en skyldighet att underhålla det.

En dikesrensning är en stor störning som kan orsaka stora skador på vattenmiljön och på växt- och djurliv om den inte utförs på ett bra sätt. Därför är det viktigt att planera rensningen väl och framförallt att inte göra mer omfattande åtgärder än vad som faktiskt behövs. Om det är enstaka mindre sträckor som försämrar flödet så är det både billigare och skonsammare att bara göra punktinsatser där. Att rensa hela diket om det inte behövs kan istället leda till snabbare igenväxning när beskuggningen minskar. Är det till exempel vass eller liknande som hindrar flödet kan man testa att klippa av den istället för att gräva. Genom att välja lämplig metod och tidpunkt för rensningen kan du visa miljöhänsyn och undvika negativa effekter av rensningen.

Underhåll av diken görs för att bibehålla diket djup och bredd. Det betyder att man får rensa bort vegetation och sediment som har ansamlats i diket, men däremot aldrig fördjupa, bredda eller på andra sätt ändra diket.

För dikningsföretag finns uppgifter om dikenas ursprungliga djup och bredd i handlingar och kartor. För diken som inte ingår i dikningsföretag gäller att man inte får rensa djupare än att man rensar bort slam och/eller vegetation. Gräv aldrig i en hård eller tidigare opåverkad botten. Kommer du ner till grövre material som grus eller sten har du grävt för djupt.

Ett sådant underhåll av befintliga diken kräver normalt inget tillstånd. I vissa fall kan det behövas en anmälan eller samråd innan åtgärden. Kontakta alltid Länsstyrelsen om du är osäker.

Alla rensningar där det finns fisk måste anmälas

Om det finns fisk i det dike som ska rensas eller längre nedströms så måste du anmäla till Länsstyrelsen i god tid innan åtgärden påbörjas. Grumling och ändrade bottenförhållanden är några exempel på hur fisk och andra vattenlevande organismer kan påverkas av en rensning. Anmäl gärna alla planerade rensningar, så har vi möjlighet att ge dig råd inför rensningen och se ifall det behövs några extra försiktighetsåtgärder. Rensningar som kan antas väsentligt ändra naturmiljön ska också anmälas till Länsstyrelsen för samråd. Likaså ifall åtgärden berör ett naturreservat eller Natura 2000-område.

Även om det inte krävs något tillstånd för en rensning, så tänk på att du alltid måste underrätta alla fastighetsägare som kan bli berörda.

Några generella råd för att rensa utan att skada natur och miljö:

- För att få så liten grumling som möjligt bör rensningen utföras under lågvattenperioder.
- Rensa helst under perioden juli-mitten av september. Finns det öring i diket/vattendraget ska rensningen helst göras runt slutet av augusti till början av september.

Öring. Foto: Pia Lindberg

- Sprid ut rensmassorna varsamt. Kontakta markägare i förväg och jämna ut materialet väl.
- Rensa bara på botten av diket. Spara i möjligaste mån ett sammanhängande växttäckte i slänterna. Minskad erosion minskar också behovet av återkommande rensningar.
- Eftersträva en flack släntlutning – det minskar erosionen.
- Anlägg slamfällor eller rensa inte ända fram till anslutande vattendrag.
- Ta inte bort mer träd och buskar än nödvändigt. Om diket är beskuggat så växer det igen långsammare och framtida rensningsbehov minskar. Samtidigt gynnas många vattenlevande djur av lägre temperaturer. Om det bara går att spara träd och buskar på ena sidan, så välj helst syd- eller västsidan.

■ Svenska Djurhälsovården informerar

Vid årets kalvningar/lamningar under vintern och våren bör djurägare vara extra uppmärksamma på missbildningar samt svag- och dödfödda kalvar och lamm. Det kan vara följden av infektion med schmallenbergvirus (SBV) i de besättningar som utsatts för virus under sensommaren och hösten förra året.

Om kalvar och lamm föds med missbildningar kan det medföra förlossnings-svårigheter varför man ska vara beredd på att ge förlossningshjälp eller tillkalla veterinär. Missbildade djur kan födas levande och om missbildningen är allvarlig bör de avlivas omgående.

Schmallenbergvirus (SBV) är ett helt nytt virus hos idisslare som påträffades i slutet av 2011 i Tyskland. Sedan dess har sjukdomen haft en snabb spridning inom Europa och hösten 2012 visade en tankmjölksundersökning i mjölkbesättningar att SBV förekommer över hela Sverige och hos de fårbesättningar som haft vinterlamning de senaste månaderna så har problem rapporterats från många besättningar, ibland i mycket stor omfattning.

Sjukdomen kan orsaka en viss allmänpåverkan hos vuxna djur såsom feber, lindrig diarré och nedsatt mjölkproduktion, men oftast är infektionen symptomlös. Det är fostermissbildningar som står för den stora problematiken med sjukdomen. Dessa uppstår om moderdjuret infekteras under den första delen av dräktigheten. I infekterade besättningar har man också sett andra tecken på fruktsamhetsstörning i form av till exempel omlöp och kastningar. SBV sprids via svidknott som sugit blod från djur som har virus i blodet. Därför sker ingen spridning av smittan under vinterhalvåret när svidknotten är inaktiva. Smitta sker alltså inte via direktkontakt mellan djur och smittar inte människa. Däremot finns andra smittsamma sjukdomar som kan medföra fruktsamhetsstörningar och svagfödd eller missbildad avkomma. Dessa sjukdomar kan smitta både mellan djur och till människor. Det är därför viktigt att alltid hantera kastade foster, dödfödda djur, efterbörd och vätskor, som om det vore smittsamt: Förhindra att andra djur kommer i kontakt med smittan och ha god handhygien.

Symtomen i form av missbildade eller svagfödda lamm och kalvar uppstår i besättningar som betäcker sina djur under svidknottssäsongen. Svidknottssäsongen 2012 var lång eftersom hösten var mild. Det innebär att djur som var i tidig dräktighet under sommaren och hösten kan ha utsatts för smittan. För de lammbesättningar som har lamning under våren och därmed betäckte sent i höstas bedöms risken för problem som låg. Däremot finns det anledning att misstänka att en del av de kalvar som beräknas födas under våren kan vara missbildade.

Inget vaccin finns idag tillgängligt på marknaden men flera är under utveckling. Svenska Djurhälsovården följer denna utveckling noga. Behandling av djuren med insektsdödande medel går att genomföra, men man vet inte hur effektivt detta är.

SBV är inte längre en anmälningspliktig sjukdom och drabbade besättningar blir inte spärrade eller utslaktad om SBV påvisas.

Om du upplever problem med missbildade kalvar eller lamm under våren är det viktigt att du kontaktar din veterinär. Svag- och dödfödda djur kan bero på många olika orsaker. Schmollenberg ger i vissa fall mycket tydliga symtom, men vid oklarheter kan obduktion vara ett bra sätt att ställa diagnos. Material för obduktion (kalv/lamm samt efterbörd) ska förvaras kylt och skickas in så fort som möjligt. Jordbruksverket står för kostnaden för obduktionen genom det statliga obduktionsanslaget samt betalar den extra virusdiagnostiken för schmollenbergvirus i de fall då detta anses befogat. Dock betalar djurägaren en självrisk för obduktionen. För besättningar anslutna till Svenska Djurhälsovården utgår ingen självrisk.

Eftersom schmollenberg är en ny sjukdom tillkommer ny information hela tiden. Svenska Djurhälsovården samarbetar med Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt och uppdaterar fortlöpande information om sjukdomen via Svenska Djurhälsovårdens hemsida, www.svdhv.org. Här finns också länkar till enkäter som drabbade djurägare uppmanas fylla i för att bidra med ytterligare information om sjukdomens konsekvenser i Sverige.

Det går bra att kontakta Svenska Djurhälsovårdens veterinärer om Du har ytterligare frågor om sjukdomen och dess konsekvenser i din besättning

Fårhälsoveterinär: Fredrik Engström tfn: 0498-28 25 31

Nöthälsoveterinär: Anita Jonasson tfn: 013-27 01 90